

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Petri Danielis Huetii Demonstratio Evangelica

Huet, Pierre Daniel

Parisiis, 1679

Definitio VII. Religio Christiana ea est, quae Jesum Nazarenum Messiam esse statuit, & quaecunque in Libris sacris, sive Veteris, sive Novi Testamenti de eo scripta sunt, pro veris habet.

urn:nbn:de:hbz:466:1-16260

DEFINITIO V. VI. VII.

7

afinas, quas nudius tertius amiserat, esse inventas Samuel Propheta Satili significavit. Sic quæcunque Naaman inter & Giezi pacta fuerant, Eliaus perspecta habuit. Sic Epimenidem Cretensem, quem Prophetam Paulus Apostolus appellat, de futuris haudquaquam vaticinatum fuisse testatur Aristoteles in Rhetoricis, sed de præteritis, at obscuris. Quamquam eum & de futuris Athenienses, Lacedæmonios, ac Cretenses monuisse, Plato, Plutarchus, & Diogenes Laërtius asseverant. Περσφίτης, inquit Procopius, ὁ περσφίτων ἢ τὸ μέλλον, ἢ τὰ παρόντα λαμβάνοντα: *Propheta is est, qui prædicat, vel futurum, vel presentia occulta.* Plurima in id argumentum congerit Theodoretus, Præfatione in Psalms, quem consuli velim. Prudens quoque illa & sagax futurorum præsentio, Prophetia est. Hinc vetus illud:

Μαῖνός δ' ἄριστος, ὅστις ἐπέλθῃ καλῶς
Qui bene conexit, vatem perhibebo optimum.

Hinc & illud Ovidii:

Augurium ratio est, & conjectura futuri.

Hoc sensu insignis Prophetia habendus est Thales Milesius, qui exploratis ac præcognitis naturæ viribus uberem olearum proventum prædixerit. Hæc Prophetiarum genera non sunt instituta disputationis, sed ea tantum quæ futura spectant, & ad quæ nullum postum est in naturalium causarum consideratione præsidium. Progrediamur ad quintam Definitionem, quæ talis est:

DEFINITIO V.

Religio vera ea est, quæ res solum veras ad credendum propositas habet.

I. SCIO Religionem proprie dictam definiri à Theologis, Virtutem per quam Deo debitum cultum exhibemus. Hic autem latius Religionis nomen patere volo, & ad omnia virtutis officia pertinere, quibus Deum nobis conciliamus, adeo ut virtutes quæque theologicas, fidem, spem, & charitatem complectatur. Quo sensu dixit Augustinus Deum coli fide, spe, & charitate. Ex nostra autem Definitione sequitur falsas esse Ethnicorum Religiones, ut pote quæ res falsas ad credendum habent propositas, & falsam indem Judaicam, ut pote quæ rebus veris detrahat fidem, quod tantumdem est, ac falsis fidem adjungere: perinde enim fallitur, qui vera habet pro falsis, ut qui falsa pro veris. Sive autem pertinacia, sive ignoratione occæcatus aliquis rebus fidei obsequium meritis id præbere detrectet, in falsâ æque Religione hærebit. His verbis concluditur sexta Definitio:

DEFINITIO VI.

Messias est homo Deus, à Deo divinitus missus ad hominum salutem, & à Prophetis in Veteri Testamento prædictus.

I. MESSIAM esse hominem Deum negant quidem Judæi, & Christiani nonnulli; si modo Carpocratiani, Ebionitæ, Samosatani, eorumve fraterculi Sociniani, Christiani dicendi sunt. Fatentur illi tamen Messiam, si non hominem Deum, at hominem divinum esse, & reliquæ Definitionis parti ultro assentiuntur. Verum hæc ipsorum inter se esto disputatio, quæ nihil nunc quidem facit ad propositum. Capitalis hæc est & decretoria Christianorum cum Judæis controversia, utrum Messias sit Jesus Nazarenus: atque eo pertinet postrema Definitio quæ talis est:

DEFINITIO VII.

Religio Christiana ea est, quæ Jesum Nazarenum Messiam esse statuit, & quæcunque in Libris sacris sive Veteris, sive Novi Testamenti de eo scripta sunt, pro veris habet.

I. HIS septem Definitionibus contenti sumus. Nullæ in iis ambages, trix nullæ, tenebræ nullæ; cujusmodi in ipso Geometricarum Definitionum aditu densissima occurrunt: nam & ea definiuntur quæ nusquam sunt, nec fuerunt unquam, neque humana industria esse possunt; & ita definiuntur, ut nihilo plus intelligas. Cum enim punctum esse dicunt, cujus nulla est pars, vel lineam, longitudinem latitudinis exper-

Matth. 26. 6.

Tit. 1. 12.

Plat. 1. de legib. Plutarch. Solon, Diog. Laërt. Epimen. Procop. in. 1. 12.

Ovid. 1. Trist. Eleg. 8.

Explicatur quinta Definitio.

August. Enchir. cap. 3.

Explicatur sexta Definitio.

Conferuntur Definitiones nostra cum Definitionibus Geometricarum.

tem, verbis id sane dicunt, mente ipsi neuti-
 quam percipiunt: quantumvis enim con-
 tendant ingenii vires, numquam rem in animum inducere poterunt partium penitus
 inopem, vel longitudinem latitudine penitus carentem, vel longitudinem ac latitudi-
 nem sine ulla altitudine. Quæ si nusquam sunt, proinde nec circuli, nec triangula,
 aliæve planæ figuræ, imo nec sphaera, aut pyramides, aut cubi, aliæve corpora, in
 quorum consideratione ars Geometrarum versatur. Non sum nescius multa in contra-
 rium afferre ipsos, & magnifice se jactare. Geometria, inquit, scientia est rerum
 æternarum: τὰ ἀθάνατα γεωμετρικῆ γνώσεως ἔστι. punctorum & linearum adamantina
 vis est, æterna, & immutabilis, juxta Platonem: animo, non manibus materiam
 Geometria subministrat, ἡ φύσις μὲν τῆς ἀθάνατων ἔστι, τὸ δὲ γινώσκειν παρέχεται μόνον.
 Operibus quidem perficiendis addicta non est; sed cognitionem solum præbet, inquit Plato
 alibi: puncta, lineas, superficies, & quæ ex his gignuntur Geometrica corpora,
 etiam si imaginari non possumus, animo tamen cognoscimus. Ego vero non intelligo
 quo sensu æterna dici possint, quæ ne sunt quidem. At puncta & lineas reipsa existe-
 re docuit Proclus, axes nempe, polos, & centra in orbibus cælestibus. Fateor corpo-
 ra ipsa existere; ipsorum vero centra, axes, polos, & superficies corpora ipsa esse
 aio, ut facile demonstrari potest. Tangat planum vnus aliquis ex orbibus illis cæle-
 stibus per unum è polis suis, vel tangat planum corpus ipsum globi cælestis, vel non
 tanget: si tanget, cum tangat per polum, sequitur polum esse corpus ipsum: si non
 tanget, at polum suum sibi inhaerentem tangit, eundem vero tangit & planum, nec
 tamen globus tangit planum, unde efficitur polum habere partes, quod est contra
 definitionem puncti: nam si non haberet partes, totus polum tangeretur à globo, at-
 que item totus à plano, ac proinde sese contingerent globus & planum, quod mox
 negabatur. Igitur puncta & lineæ in orbibus cælestibus, ipsa sunt orbium corpora. Vi-
 derunt id Stoici, quamobrem sola cogitatione hæc existere censuerunt, reipsa vero
 corpora esse, & lineam quidem corpus sine latitudine, superficiem vero corpus sine
 altitudine, quod perinde est ut si dicant lineam latam esse sine latitudine, super-
 ficielem altam sine altitudine, cum corpus sive solidum, ex definitione, longum sit,
 latum, & altum. Respondent altam hanc, latam illam esse, sed mente abstrahi ab il-
 lis latitudinem, & altitudinem: quam nuper sententiam amplexus est Hobbesius. Pro-
 clus quidem ea nos imaginari posse credidit, non ut ἀμείψαι, nam fieri id non posse
 sciebat, neque ut μετὰ, nam tantumdem id fuisset, ac si ea nos imaginari non
 posse dixisset, sed ita ut ab ἀμείψαι ad μετὰ fieret progressio. Verum si ea non ima-
 ginamur ut ἀμείψαι, quomodo ab ἀμείψαι quæ non imaginamur, progrediemur
 ad μετὰ; Contra vero à μετὰ, cuiusmodi res sensibiles sunt, quarum species phan-
 tasia nostra in se recipit, progredi tentamus ad ἀμείψαι, verum deficimus in conatu,
 neque ad metam pertingimus. Qui vero animo, non phantasia nos ea percipere vo-
 lunt, ratione id nobis persuadere non possunt: ostendant enim aliquid esse posse in in-
 tellectu, quod non fuerit in sensu, tum fatebimur punctum in intellectu esse posse,
 etiam si nequeat esse in sensu. Deinde animum eorum, qui punctum se percipere aiunt,
 de meo animo æstimare possum: cur ego animo percipere non possum, quod
 ipsi percipere se aiunt? cur id nihilo magis percipiunt alii, qui Definitiones illas
 aspernati sunt? Tantum vero abest, ut id animo percipere possim, ut potius valida mi-
 hi argumenta animus meus suppediret, quibus fictitia principia hæc, nec esse, nec per-
 cipi posse persuadeor. Urgent tamen Geometra, atque hæc esse saltem aiunt in mente
 Dei. Esto: an id definire possunt, quod est in mente Dei, nec in mente humana ef-
 fe potest? nam ignotum non potest defini: quod autem in mente mea non est, igno-
 tum mihi est. Quales ergo dicemus esse eos, qui ignotarum sibi rerum naturam &
 proprietates explicare audent? Dixi nihil esse in intellectu, quod non fuerit in sensu,
 juxta decretum Peripateticæ Scholæ: contra vero Plato, ejusque gregales, Timæum,
 aliosque Pythagoreos secuti, animas nostras, vel ab ipso orta, rerum formis imbutas,
 ac disciplinarum principiis informatas esse volunt, & nativis prodire instructas doti-
 bus, non peregrinis & adventitiis, è rerum sensilium & materia sinu educis. Mover
 hanc questionem Proclus, & acute ac subtiliter disputat, an formæ illæ ac species
 animis nostris insitæ, à rebus sensilibus proficiscantur, sive καὶ ἀφ' αὐτῶν τῶν ἐνύλων, sive
 καὶ συναρθερισμὸν τῶν ἐν τοῖς καλῶ ἔκαστου, καὶ μεμεκῶν, εἰς ἕνα ἢ κοινὸν λόγον an vero sint ἀ-
 ποφυεῖς in animis nostris, non extrinsecus ascitæ. Postremam hanc opinionem ample-
 ditur Proclus, & juxta magistri sui effata in anima constituit θεωρητοῦς τὰς ἀρχαίς
 figurarum, numerorum, rationum, & motuum; hæc figurarum omnium, numero-
 rum, rationum & motuum exemplaria esse ζωτικῶς καὶ νοερῶς, τῆ ψυχῆς δημιουργικῶς
 ἰδρωθέντων. Splendida sane dictu sunt ista, quorum tamen si penitus spectamus argu-
 menta, statim concident. Nam primum hoc affert Proclus, res sensibiles καὶ ὕληδες certi
 nihil

Plat. lib. 10. de Rep.

Plat. Politic.

Procl. lib. 1. in Euclid.

ti nihil & accurati, puri nihil, sinceri, ac immobilis habere, nihil expers partium, nihil latitudine carens, aut crassitudine, hæc autem inesse formis illis ac speciebus mathematicis, quas animo comprehensas habemus, non ergo oriri à rebus sensibilibus, productum liquidum producente nobilior ac perfectius esse non posse, igitur ex anima ipsa educi. Quæ cum ait Proclus, sumit τὸ ἀμφοτερότερον ἀπὸ τῆς ὁμιλογημένης, nec enim concecimus puncta, vel lineas, vel superficies, vel circulos, formasque mathematicas nos animo comprehensas tenere; nec, quæ ex his constantur, demonstrationes, accuratas, puras, sinceras, & immobiles esse fatemur; quippe ex sensibilibus ortas, quæ fluxa, mobilia, mutabilia, crassa & scælia sunt. Nihilo validius pugnat, cum ait meliores fore demonstrationes, quæ à sensibilibus proficiscuntur, ut pote à causâ & principio, deteriores quæ ab universalibus & simplicibus, si sensilia causæ sint & principia universalium, cum tamen scitum certumque sit, ex magis universalibus constari demonstrationes, proindeque priora hæc esse, & præstare singularibus, non igitur ex iis oriri. Quod utique recte concludi negamus: ex sensibilibus enim & singularibus efficiuntur universalia; ex universalibus verò gignitur scientia, & demonstrationes constant. Quemadmodum autem validius telum concinnatur ex ramo arboris, trabs solidior ex trunco, quam ex radice; cum tamen truncus & rami ex radice oriantur, ita certior & firmior conflatur demonstratio ex universalibus, quam ex singularibus; cum tamen ex singularibus, & sensibilibus, & materia concretis universalia efflorescant. Tantum igitur demonstrationibus iis veritatis inest, quantum universalibus illis principiis, quæ quidquid veri certique habent, à sensibilibus & singularibus acceperunt. Urget denique Proclus, & animam materia ignobiliorem nos fingerè causatur, cum docemus à natura ipsa materiam accipere rerum ἀσπύρα ὡς ἀδύνατα, & manifestiores formas, & εὐαίσθητες, quæque magis sunt; animam vero postmodum ab his simulacra educere ac species, & in sese informare. Quæ cum ita fieri fatemur, nihil tamen de animæ dignitate detrahimus; aliter enim formas à natura recipit materia, mere scilicet παθητικῶς, aliter eas anima colligit ex materia, & sensibilibus, per vim nempe activam, quæ præstat anima, & inertem superat otiosæ materiæ cessationem. Quam infirmis igitur opinio isthæc radicibus hareat, perspicuum est; unde liquet vere autumasse Aristotelem, animam tabellam esse, sive album quoddam, formis ac rationibus vacuum, non nativis rerum imaginibus depictum, sed externas & ascititias formas impressas gerens. Id quod fateri cogitur Proclus, cum animam, externam quamdam mentis imaginem esse docet, & in mente res contineri ὡς ἀδύνατα, in anima εἰκονικῶς, menti nempe exemplaria νοεῖν rerum inesse ἀποτότως, quæ in anima sui similitudines exprimant, eamque pingant, & exornent. Pluribus hæc persecutus sum, cum propter dignitatem quæstionis ac momentum, tum ut appareat quo jure dixerit Proclus jam à multis confutatam esse opinionem hanc quam tuemur, ac convictam. Aliæ præterea sunt Geometricarum definitionum labes. Reciprocari debere invicem definitionem & definitum, decretum est Philosophorum: Homo est animal rationis particeps; animal rationis particeps est homo: aqua est & legitima conversio. Jam fac periculum in definitione puncti: *Punctum est cuius nulla est pars*: id ergo cuius nulla est pars, est punctum. Atqui Dei nulla est pars: Deus igitur punctum est. Falsum hoc & ineptum, inepta ergo puncti definitio. Præterea cum ait ὁ σοφιστικὸς Punctum esse cuius nulla est pars, id voluit, nullam ejus esse posse partem; atque ita ἀσπύς confundit cum ἀσπίδα. Gravius etiam peccat, cum lineam definit, longitudinem illatibilem; aut superficiem, longitudinem & latitudinem altitudine carentem. Quid hoc monstri est? Longitudo accidens est, linea substantia est; (utamur enim vocibus Philosophorum) qui substantiam definire queas per accidens? Dixissent rem esse longam sine latitudine: pateremur. Pergamus vero. Tertia definitio hæc est, *Lineæ extrema sunt puncta*. Sexta, *Superficii extrema sunt lineæ*. Hæc quam falsâ sint, non quæro, quæ sunt falsissima. Certe propositiones hæc sunt, non definitiones. Rectam lineam sic definiunt, *Quæ ex equali sua puncta interjacet*, nullâ, vel certe intricatissimâ sententiâ. Aliter itaque eam definiuit Plato, aliter Archimedes, aliter & alii, quorum definitiones affert Proclus. Pari vitio laborat & septima, quæ est planæ superficiæ. Quamobrem & alias ejus definitiones Proclus proposuit. De natura anguli quantæ extiterint controversiæ Geometricarum, cognoscitur ex ejusdem Procli disputationibus, quas cum legeris, incertior eris multo quam dudum. Quam autem ejus definitionem dat Euclides, eam sequentibus Propositionibus haudquaquam tuetur, ut optime Ramus animadvertit. Quid simile verò in nostris Definitionibus? quid non simplex? quid non apertum? quid non communi omnium assensione comprobatum? Sed jam transeamus ad Postulata. Nonnulla sunt enim quæ Lectorem mihi gratificari velim; atque ea quidem ejusmodi, quæ sine injuria negare non possit. Primum hoc est:

Procl. libr. 1.
in Euclid.

Procl. libr. 1.
in Euclid.